

Stanovisko Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR k tzv. bezpečnostní novele v části týkající se tzv. Lex Ukrajina

Návrh tzv. [bezpečnostní novely](#) v části týkající se tzv. lex Ukrajina představuje další plošné zpřísnění podmínek pro osoby s dočasnou ochranou. Po čtyřech letech války a pobytu statisíců uprchlíků v České republice však nemůže být hlavní odpovědí státu další omezování práv bez skutečného individuálního posouzení dopadů na konkrétní osoby a bez promyšleného řešení, co bude s lidmi s dočasnou ochranou dál.

Novela nijak neřeší dlouhodobou nejistotu lidí s dočasnou ochranou ani chybějící dostupnou možnost navazujícího pobytu. Místo aby nabídla předvídatelný přechod z dočasné ochrany do stabilnějšího pobytového režimu, o který stojí i zaměstnavatelé kvůli významu pracovníků z Ukrajiny pro českou ekonomiku, působí spíš jako ústupek politikům, kteří požadují další „přitvrzení“.

Navržené změny mohou tvrdě dopadnout na lidi, kteří k nám uprchli před válkou, nepředstavují bezpečnostní riziko a nezneužívají systém. Převážná většina z nich se již stala součástí české společnosti, pracují, studují, odvádějí daně a pojistné, pečují o své rodiny a podílejí se na běžném životě v České republice.

Chybějící dostupný návazný pobyt

Za hlavní problém nepovažujeme pouze jednotlivá zpřísnující opatření, ale především to, co v návrhu chybí. Lidé s dočasnou ochranou stále žijí v režimu opakovaného prodloužení a nejistoty. V červnu 2026 nevědí¹, zda budou moci po březnu 2027 dále pobývat v České republice, pracovat, uzavírat dlouhodobější nájemní vztahy, pokračovat v nezbytné léčbě nebo plánovat rodinný život.

Zvláštní dlouhodobý pobyt může být řešením pouze pro velmi úzkou skupinu osob, protože zůstává vysokoprahový.² Stát by proto měl vytvořit předvídatelný, inkluzivní a stabilní návazný pobyt pro širší okruh osob, který nebude dostupný pouze ekonomicky nejsilnějším skupinám, ale bude pamatovat i na zranitelné osoby. Zároveň by měl zachovat práva alespoň v rozsahu odpovídajícím současnému postavení osob s dočasnou ochranou.

Zánik dočasné ochrany po pobytu mimo Schengen

Za problematické považujeme navržené pravidlo, podle něhož má dočasná ochrana zanikat zjištěním, že se osoba zdržovala déle než 30 dnů mimo území států schengenského prostoru.³ Máme za to, že takové opatření je v rozporu s právem EU. Současné se jedná o opatření plošné, které nepočítá s individuálním posouzením důvodů vycestování.

V praxi tak může dopadnout na osoby, které musí vycestovat na Ukrajinu nebo jinam mimo Schengen z vážných rodinných, zdravotních, studijních či pracovních důvodů. Může jít například o péči o rodinu, vyřízení pohřbu a pozůstalosti nebo podstoupení nutné léčby. Závažné je také to, že z návrhu není zřejmé, kdy přesně má dočasná ochrana zaniknout a jak se o tom dotčená osoba dozví. Přitom zánik dočasné ochrany má dopady na další práva, včetně zdravotního pojištění, zaměstnání a zřejmě budoucí možnosti získat návazný pobyt.⁴

---

¹ Dne 4. 6. 2026 [ministr Metnar oznámil](#) dohodu na dalším prodloužení dočasné ochrany na EU úrovni (s možnými výjimkami), avšak k oficiálnímu rozhodnutí zatím přijato nebylo, a nejsou tak ani jasné parametry prodloužení.

² [Úspěšnost žadatelů o zvláštní dlouhodobý pobyt v číslech](#).

³ Změna § 5 odst. 8 písm. e) z. č. 65/2022 Sb. [návrhu](#).

⁴ Např. pro získání zvláštního dlouhodobého pobytu je nutné splnit podmínku nepřetržitosti pobytu po dobu min. 2 roky.

Zranitelné osoby, zdravotní pojištění a humanitární dávka

Návrh dále zpřísňuje podmínky, za nichž jsou osoby s dočasnou ochranou státními pojištěnci, i podmínky pro přístup k humanitární dávce. Oba okruhy změn mohou tvrdě dopadnout zejména na osoby se zdravotním omezením nebo sníženou pracovní schopností a na další osoby, kterým jejich životní situace brání splnit formální požadavky systému.

Za problematické považujeme, že osoby ve věku 18 až 65 let mají být státními pojištěnci (bez nutnosti registrace na úřadu práce) pouze tehdy, pokud jsou osobami s omezením soběstačnosti alespoň ve stupni 2, případně pokud o takovou osobu pečují.⁵ Systém tak může vyloučit lidi, kterým zdravotní stav fakticky znemožňuje pracovat, ale stanoveného stupně omezení soběstačnosti nedosáhnou. Registrace na úřadu práce pro ně přitom nemusí být reálným řešením, pokud jim zdravotní stav brání plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání a současně může vést k dalšímu zatížení již nyní vytížených úřadů práce.

Podobné riziko vzniká i u humanitární dávky, jejíž nárok se více váže na zaměstnání, samostatnou výdělečnou činnost nebo evidenci na úřadu práce.⁶ Klíčové bude, zda budou výjimky pro zranitelné osoby nastaveny dostatečně široce a funkčně v praxi. Pokud systém nezachytí osoby, které formálně nespádají do úzké definice zranitelnosti, ale reálně nejsou schopny tzv. podmínku aktivity splnit, může novela vést ke ztrátě podpory právě u lidí, kteří ji potřebují nejvíce.

Problematické jsou také sankční následky při nesplnění výzvy úřadu práce.⁷ V kombinaci s krátkými lhůtami a zvýšenými administrativními nároky⁸ jde o opatření, které může nepřiměřeně zasáhnout osoby čelící jazykovým, zdravotním či sociálním bariérám a dostat je do situace, kdy nebudou schopny hradit své základní životní potřeby.

Respekt k soudním rozhodnutím a právu EU

Za problematické považujeme také zachování ustanovení Lex Ukrajina, které již soudy zpochybnilo, případně jejich nahrazování novými překážkami.⁹ Stát tak namísto uvedení právní úpravy do souladu se soudními závěry vytváří prostor pro další spory zatěžující jednotlivce, soudy i veřejné rozpočty.

Za problematické považujeme, že osoby, jejichž žádost o dočasnou ochranu ministerstvo nejprve označí za nepřijatelnou a ochranu jim udělí až poté, co uspějí u soudu, mají mít horší postavení než ostatní držitelé dočasné ochrany¹⁰: Omezení návratu do schengenského prostoru či přístup na trh práce. Novela by tím vytvořila nerovnou „druhou kategorii“ ochrany, což je problematické z hlediska práva EU i zásady rovného zacházení.

Vyzýváme vládu, aby se namísto dalšího plošného zpřísňování podmínek soustředila na vytvoření jasné a dostupné cesty z dočasné ochrany ke stabilnějšímu pobytu. Po čtyřech letech války je třeba přijmout předvídatelné řešení pro širší okruh osob, než jaký pokrývá současný zvláštní dlouhodobý pobyt.

⁵ Změna § 7 odst. 2 z. č. 65/2022 Sb. [návrhu](#).

⁶ Změna § 6 odst. 1 z. č. 66/2022 Sb. [návrhu](#).

⁷ Povinnost do 8 dnů od doručení vyhovět výzvě Úřadu práce ČR k osvědčení skutečností rozhodných pro nárok. V případě nevyhovění výzvě v této lhůtě žadatel ztratí nárok na dávku v nejméně v daném měsíci ale i následujících 3 kalendářních měsících.

⁸ Např. nutnost získat doklady z Ukrajiny.

⁹ Ust. § 5 odst. 1 písm. d) z. č. 65/2022 Sb. [návrhu](#). Blíže k tomuto problému zástupce veřejného ochránce práv [zde](#).

¹⁰ Viz změna § 7d z. č. 65/2022 Sb. [návrhu](#). Jedná se zejména o případy, kdy měl žadatel dočasnou ochranu v jiném státě EU a kdy MV i přes konstantní soudní judikatura označuje tyto žádosti jako nepřijatelné (blíže k tomu [zde](#)).